

روزنامه‌نگاری در ایران

حسین شهبازی

www.ketab.ir

کتابخانه

۱۵۱۲۶۵۱

سرشناسه: شهیدی، حسین ۱۳۹۳-۱۳۰۱

عنوان و نام پدیدآورنده: روزنامه‌نگاری در ایران (مهر ۱۳۵۶-۵۶۴۸۴): از رسالت تا حرفه

مشخصات نشر: تهران: دانه با همگاری نشر ترابری، ۱۳۹۳

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۰۲۳۳-۲-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیا

۱. روزنامه‌نگاری. ۲. مطبوعات

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ش ۹ الف / ۵۴۴۹PN

رده‌بندی دیویی: ۷۹/۵۵

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۲۵۰۷۷۵۲

همه حقوق این اثر محفوظ است. بازنشر و تولید آن یا بخشی از آن به هر شکل و شیوه، بدون اجازه کتبی از ناشر

غیرقانونی است.

بها: ۴۰۰۰۰ تومان

بامکاری

باسپاس از همراهی آقای محمد مهدی فتنی زاده مدیر انتشارات روزنه کار

پاییز ۱۳۹۶ در چاپخانه و لیتوگرافی خاتم نو، صحافی احمدی، حرف نگاری موسسه نشر تراب

و صفحه آرایی گروه رایبه

با شمارگان ۱۰۰۰ نسخه آماده شد.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۰۲۳۳-۲-۵

www.nashredaneh.com

فهرست

- یادداشت چاپ انگلیسی ۱۵
سر سخن دکتر همایون کاتوزیان ۱۹
پیشگفتار چاپ فارسی ۲۳
پیشگفتار چاپ انگلیسی ۲۷
درآمد ۳۱

فصل اول

- آرین سال‌های شاه (۵۷-۱۳۵۶) ۳۳
«غول‌های خامس» ۳۸ پادشاه گریان ۴۲ «سید هندی» ۷۴
نخستین اعتراض روزنامه‌نگاران ۴۱ «جمعه سیاه» و «بیداری روزنامه‌نگاران» ۵۴
اعتصاب کوتاه‌مدت، اعتصاب بزرگ مطبوعات ۵۸

فصل دوم

- «بهار آزادی» (۱۳۵۷-۱۳۵۸) ۶۵
«امام»، واژه‌ای مشکل‌گشا ۶۹ شاپور بختیار و مطبوعات آزاد ۷۲
قطب زاده، رودرروی مطبوعات ۸۰ «قلیت» و «سید» ۴۸
ملی‌گرایان، چپ‌گرایان، و طنزنویسان ۸۷ «خودسانسوری» و «کیهان» ۸۹
کیهان، به رنگی دیگر ۹۲

فصل سوم

- نبرد بر سر کیهان و مرگ آیندگان ۹۷
«آزمودن مرزها» ۳۰۱ امام دیگر آیندگان رانمی‌خوانند ۱۰۸
آیندگان در کیهان ۱۱۰ کیهان بدون روزنامه‌نگاران ۱۱۲
تاجر آهن، ناشر کیهان ۱۱۷ پاکسازی کیهان ۱۱۹
پایان مطبوعات مستقل ۱۲۴ نخستین قانون مطبوعات جمهوری اسلامی ۱۲۸

فصل چهارم

- جنگ، بازسازی، و بازگشت روزنامه‌نگاری (۷۵-۱۳۵۹) ۱۳۱

« نسل تازه‌ای از روشنفکران » ۱۳۵ سلام ۱۴۰

موسیقی و دشمنان آن ۱۴۲ باغی نه چنان پر گل ۱۴۴

خوانندگان کم شمار ۱۴۶ از خویشتن ناخرسند ۱۴۸

« پیشرو »، « خنثی »، « سطحی »، و « خفته » ۱۵۱ « موافق »، « بی تفاوت »، و « معاند » ۱۵۳

نقوش گیاهی، تفکر کانتی، کربن‌های فعال ۱۶۲

فصل پنجم

دومین "بهار آزادی" (۷۷-۱۳۷۶) ۱۶۷

« ژورنالیست » ها و « محققان » ۱۷۱

« اقیانوسی به عمق یک میلیمتر »، « میدان مین بدون نقشه » ۱۷۶

عکاسی خبری، بدون دوربین ۱۸۰

جامعه، به جای « دبستان »، دبیرستان، و دانشکده ۱۸۴

عشقی کهن، نقشی بر دیوار ۱۸۸

فصل ششم

« مهاجم فرهنگی » (۱۳۷۷-۱۳۷۹) ۱۹۷

« ارتباط فرانسوی » ۱۹۵ برگزیدگان نهانی ۲۰۴ « انتقادهای بسیار حساس » ۲۰۷

ششمین قانون مطبوعات ایران ۲۱۰ « مصونیت جوانان » ۲۱۲ « امنیت سیاسی » ۲۱۲

« کنفرانس برلین » ۲۲۰ « پایگاه دشمن » ۲۲۱ « سوگواره مطبوعات » ۲۲۲

فصل هفتم

دومین پاییز (۳۷۰-۴) ۲۲۷

« واخوردگی، انفعال، بحران مشارکت » ۲۳۳ « راه‌های دیگر بسته شد » ۲۳۵

استثمار در شهرستان‌ها ۲۳۷ اقتدارگرایان و آزادیخواهان ۲۳۸ مرگ در زندان ۲۴۱

« نوشتن برای مردگان » ۲۴۳ « خودسانسوری » و « اعتیاد به کذب » ۲۴۶

« در پناه تخصصی‌ها » ۲۵۲ عیدی مجلسیان، اخراج خبرنگاران ۲۵۴

فصل هشتم

زن و روزنامه‌نگاری ۲۵۷

زن، اسلام، سوسیالیسم ۲۶۰ زنان همچنان بدون امتیاز ۲۶۲ زن روز ۲۶۴

زنان ۲۶۶ زن ۲۶۸ سردار، شهبانو، زورگیر ۲۷۰

نشریات زن و خانواده ۲۷۱ پوشش بیشتر، اما هنوز تیره ۲۷۳

یک چهارم کارکنان، یک دهم مدیران ۲۷۶ "احساسات زنانه در دنیای مجازی" ۲۸۲

فصل نهم

"صدا و سیما" ۲۸۵

ستایش رهبر از "صدا و سیما" ۲۸۸ رهبر و رسالت صدا و سیما ۲۹۵

"تبعیض قومی و فرهنگی" ۳۰۳

فصل دهم

"تورنمایی" و "تورنویسی" ۳۰۷

۳۱۹ "تورنویسی" ۳۲۱

داوش در دین، پاسداری از میراث ۳۲۷

فصل یازدهم

۳۳۱ آموزش، و کارآموزی

از تشکل ایران: انجمن صنفی روزنامه نگاران ۳۳۴

از آموزش: اکند - دانشکده ارتباطات ۳۴۲

دانشکده صدا و سیما ۱۱۵ دفتر، مطالعات و توسعه رسانه ها ۳۴۸

دانشگاه آزاد اسلامی ایران ۳۴۹ دانشگاه تهران ۳۴۹ آموزش کاریکاتور ۳۵۰

دانشکده خبر ۳۵۰

دانشکده جامع علمی - کاربردی "انجمن صنفی روزنامه نگاران ایران" ۱۵۳

رونویسی از مردگان ۳۵۱

فصل دوازدهم

آشفستگی در فکر حقوقی ۳۵۷

«آتش هرج و مرج» ۳۶۰ افزایش «نظارت» ۳۶۴ هیأت منصفه از قاجار: پهلوی ۳۷۱

هیأت منصفه در جمهوری اسلامی ۳۷۲ محدودیت بیشتر ۳۸۰ بی خبری از ایران ۳۸۱

برنامه ریزی برای «نظام رسانه ای» ۳۸۴ هیأت منصفه «غیر اقتصادی» ۳۹۱

گرایش به سوی «سازش» ۳۹۳

فصل سیزدهم

نتیجه گیری ۳۹۷

منابع ۴۰۳

پیشگفتار چاپ انگلیسی

این کتاب تحول روزنامه‌نگاری در ایران را از زمان انقلاب سال ۱۳۵۷ که نظام سلطنتی را سرنگون کرد و جمهوری اسلامی را به وجود آورد دنبال می‌کند. هدف کتاب پاسخ به این پرسش است که "مهنه‌نگاری ایران تا چه حد در فکر و عمل به روزنامه‌نگاری حرفه‌ای در غرب نزدیک شده؟" نویسنده، از روزنامه‌نگاران ایرانی که غالباً به‌عنوان قربانیان سرکوب آزادی مطبوعات مورد توجه رسانه‌های بین‌المللی قرار گرفته‌اند تصویری با ابعاد اجتماعی، سیاسی و اقتصادی به دست می‌دهد.

مطبوعات، تنها بخشی از رسانه‌های ایران که در سال‌های روزنامه‌نگاری مستقل فرصت رشد داشته، در کانون توجه نویسنده قرار دارند. اما بخشی از کتاب، به رادیو و تلویزیون ایران، که تقریباً همیشه در اختیار دولت بوده‌اند، و همچنین به رسانه جوان‌تر اما بسیار پویای اینترنت اختصاص داده شده تا تصویر کامل‌تری از بهر عیط رسانه‌های کشور به دست آید. فصل‌های دیگر کتاب شرکت زنان در روزنامه‌نگاری؛ سازمان‌دهی، آموزش و کارآموزی؛ و چارچوب قانونی روزنامه‌نگاری را از زمان وضع اولین قانون مطبوعات، پس از انقلاب مشروطه در سال ۱۲۸۶ خورشیدی، در برمی‌گیرند.

حسین شهیدی با تکیه بر آنچه روزنامه‌نگاران و دانشگاهیان ایرانی در داخل ایران در نقد رسانه‌های ایران نوشته‌اند استدلال می‌کند که بهسازی فوری و کامل

رویکردها و کارکرد رسانه‌های اصلی ایران برای تأمین جریان منظم اطلاعات مفید که هر جامعه سالمی به آن نیاز دارد امری حیاتی است. این کتاب که در ستایش روزنامه‌نگاران ایرانی، اما بدون چشم‌پوشی از کوتاهی آنان، نوشته شده بررسی دقیق و نظام‌مندی است که برای استادان و دانشجویان امور ایران و همه علاقه‌مندان به بررسی رسانه‌ها یا خاورمیانه مفید خواهد بود.

حسین شهیدی در سی سال گذشته به روزنامه‌نگاری و آموزش روزنامه‌نگاری در ایران، انگلستان، افغانستان، کشورهای عربی، جنوب و شرق آسیا مشغول بود. او در سال‌های ۸۳-۱۳۸۲ در افغانستان به‌عنوان کارشناس جنسیت و رسانه‌ها "صندوق توسعه سازمان ملل متحد برای زنان" (یونیفم) همکاری کرد.

روزنامه‌نگاری در ایران: از رسالت تا تخریف

نوشته حسین شهیدی

از رشته انتشارات "انجمن بین‌المللی مطالعات ایرانی"

زیر نظر:

همایون کاتوزیان، دانشگاه اکسفورد

محمد توکلی طرقي، دانشگاه تورنتو

"انجمن بین‌المللی مطالعات ایرانی" از زمان تأسیس در سال ۱۳۴۰ یکی از مراکز برجسته علمی بوده که برای پیشبرد رویکردهای تازه در بررسی تاریخ، فرهنگ و ادبیات ایران کوشیده‌اند.

رشته کتابهای "مطالعات ایرانی" انجمن که توسط مؤسسه "راتلج" منتشر می‌شوند فرصتی برای پخش نوآوری‌های علمی در همه زمینه‌های مطالعات ایرانی و فارسی فراهم خواهد کرد.